

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{6}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 24. V Ljubljani, 31. decembra 1909. Letnik XXVI.

Obseg: Vabilo k pristopu k c. kr. kmetijski družbi kranjski. — Nekaj o naših hlevih. — Zakaj vino rjavi in se gosti (nateguje) kaj je temu vzrok, kako se zabrani, oziroma odpomore. — Prednost Tomasove zindre v primeri s superfosfatom na apneni barski zemlji. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

VABILO k pristopu k c. kr. kmetijski družbi kranjski, oziroma k naročitvi na „Kmetovalca“.

Končano je leto! Z njim je dopolnila c. kr. kmetijska družba kranjska **242. leto** svojega obstoja in njeno uradno glasilo „Kmetovalec“ je zvršil svoj **26. letnik**.

Skoraj **dveinpolstoletni obstoj kmetijske družbe** je razmerno silno dolga doba, s kakršno se malo katero društvo na svetu more ponášati, in že to dejstvo spričuje, da je bila družba vedno potrebna, da je gotovo vsekdar vršila svojo nalogo, in tudi danes nima na sebi znamenja starosti, temveč stopa zdrava in mladostno krepka v novo leto.

Pa tudi „Kmetovalec“, ki se je razvil iz skromnega lističa v prvi slovenski strokovni gospodarski list, se je pošteno trudil za bodrenje našega kmetijskega prebivalstva nad četrto stoletja, je prenašal nauke umnega kmetijstva gor v samotne hribovske kočé in je bil kos svoji nalogi, kar najlepše spričuje velikanski napredek kmetijstva ne le v naši deželi, temveč med Slovenci sploh.

Ves lepi napredek kmetijstva na Kranjskem je zasnovala naša družba in njeno glasilo „Kmetovalec“, in na tozadevnih današnjih razmerno ugodnih razmerah si skoraj vse zasluge lahko pripisujeta kmetijska družba in „Kmetovalec“.

Če s ponosom zremo na preteklost, smemo še manj pozabiti na bodočnost, ki nam stavi velike in še težje naloge.

Umno in dobičkonosno kmetijstvo je najtežja obrt na svetu; kmetijstvo se sme imenovati vednost ali umetnost na naravoslovni podlagi. Te podlage pa našim kmetovalcem še nedostaja, zato so opravičena očitanja, da naši kmetovalci še nikakor niso kos svoji nalogi. Kmetovalec danes nima mehko poslano, boriti se mora proti združenemu velekapitalu, ki silno draži gospodarske potrebščine, boriti se mora proti pomanjkanju delavcev itd., in če naj prebije te hude éase in če naj postane blagostojen, mora svoje še precej zaostalo gospodarjenje docela predrugáčiti, on mora pridelovanje zdatno pomnožiti brez večjih stroškov, t. j. posnemati mora veleobrt, kratko rečeno: **kmetijstvo se mora industrializirati**.

Kmetijstvo industrializirati bodi bodoča naloga c. kr. kmetijske družbe kranjske in njenega glasila „Kmetovalca“, in kdor ima voljo sodelovati pri tem nad vse potrebnem delu, ta ostani ali pristopi k družbi kot ud, ali naročnik „Kmetovalca“.

Udnino, oziroma naročnino v znesku K 4.— je pošiljati pod naslovom:

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Nekaj o naših hlevih.

Kdor trdi, da imamo na Kranjskem vobče slabe goveje hleve, ta pač ne ve, da so kmečki goveji hlevi v planinskih deželah naše države splošno še slabši.

Stem pa še nikakor nočem reči, da je večina naših kmečkih govejih hlevov dobra ali celo vzorna, narobe, naši goveji hlevi so z malimi izjemami v vseh ozirih še silno pomanjkljivi. Imamo pač večinoma zidane hleve, celo obokane in v zadnjem času vsakdo, ki dela nov hlev, naredi obokan strop na traverzah. Glede vnanjosti naših hlevov se celo lahko trdi, da so prebahato zidani in torej predragi, dočim je notranja uredba, ki je najvažnejša, večinoma pomanjkljiva.

Hlev naj se po možnosti ceno zida in naj dá le praktično in zdravo bivališče živini, zato je vsak nepotreben strošek škodljiv, ker obremenjuje čisti dobiček živinoreje.

C. kr. kmetijska družba že tri leta sem razpisuje darila iz državne podpore za one kmetovalce, ki svoje goveje hleve kolikor mogoče pravilno uredijo. Posledica temu je, da na stotine kmetovalcev zida nove hleve ali jih popravlja in se poteguje za razpisana darila. Jaz, ki imam nalogo, da novozidane, prezidane ali popravljene hleve pregledujem, imam vsako leto priliko, pregledati nekaj sto hlevov in se pogovarjati z živinorejci o notranji opravi hlevov. Med našimi živinorejci so glede notranje oprave govejih hlevov predsodki, ki so prav gotovo napačni in jih je zelo težko zatreti. Le počasi se dajo živinorejci prepričati, da mora biti notranjščina naših govejih hlevov z ozirom na današnje gospodarske razmere in na zdravstvo živine drugačna, kakor so je bili doslej vajeni. Marsikteri živinorejec se je pri omenjenih pogovorih z menoj skladal in se je sam izrekel za pravilno notranjo ureditev hleva, a je tožil, da ga dotični stavbinski mojster ni hotel poslušati in je kar sam vse tako naredil, kakor se je njemu prav zdelo.

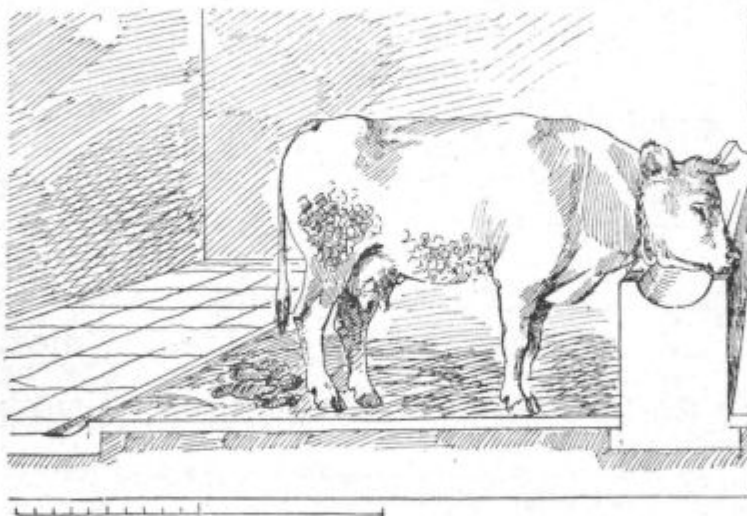
Kakšen pa bodi zdrav in praktičen goveji hlev?

Hlev bodi znotraj tako urejen, da so vsa dela v hlevu po možnosti olehkočena, oziroma se skrčijo, in da je hlev zdrav, t. j., da je snažen, zračen, svetel i. t. d.

Ko hodim okrog po deželi, nahajam prav veliko lepih zidanih hlevov; vsi imajo zadostno višino, imajo dobre obokane stropce, a žal, v hlevih manjka predvsem za zdravje živine potrebne zadostne svetlobe, in staje ter jasli so večinoma take, da živine ni mogoče brez velikega truda ali velike potrate stelje snažne obdržati; živina mora jesti iz tako visokih jasli, da mora dobiti udrtne hrbe, ki so ena najhujših napak vnanjosti naše živine. Kar pa ne naredi visoke jasli, to pomagajo pokvariti še tiste presnete gare za seno ali zeleno klajo, ki večina naših živinorejcev misli, da brez njih ne more izhajati. Tudi prezračevanje je v hlevih večinoma nezadostno ali nepravilno. Ne spuščam se v nadrobno popisovanje, kako naj bo narejen dober hlev, ker tako v kratkem izdam o tej zadevi daljši spis.

S tem spisom hočem danes opozoriti le na eno ali dve poglavitni napaki v naših takoimenovanih zboljšanih hlevih. Podoba 84. kaže zboljšani hlev, kakršen se pri nas dandanes pogosto dobiva. Lastnik hleva je res veliko naredil, a pri obisku vselej tudi takoj začne tožiti, kakšne stroške je imel. Hlev je dovolj visok, stene so gladko ometane in pobeljene, staje, hodniki in gnojnični jarek so iz betona in tudi jasli so največkrat prav skrbno izdelane in navadno tudi iz betona narejene. Pa kaj pomaga, ko je sprednji rob jasli najmanj 60 cm visok, pa tudi višji, saj sem dobil 80—90 cm visoke jasli. Ne bodimo vendar bolj pametni kakor je Bog, ki je govejo živino ustvaril, da na paši pobira hrano na tleh. Dajte živini v hlevu tisto, za kar je ustvarjena, dajte ji tako nizke jasli, da se mora pri jedi tako globoko vpogniti, kakor če bi se pasla; odstranite nepotrebne gare in imeli boste živino z ravnimi hrbtmi!

Na podobi 84. se pa še nekaj drugega vidi. Govedo je priklenjeno na dolgi verigi, stoji na 2½ do 3 m dolgi staji ter ima navadno najmanj 1½ m prostora na širokost. Na takem prostoru govedo pleše semtertja, odlaga blato in scalnico enkrat blizu jasli, drugič konec staj, na desno in na levo, včasih opravi svojo potrebo kar naravnost na sosedno žival. Ali je v takih razmerah mogoče ohraniti goved snažno! In koliko stelje se po nepotrebnem potrat! Seveda slišim takoj ugovor: če ni dovolj stelje, ni dovolj gnoja. Za Boga vendar, saj stelja ni gnoj, in če kdo misli da je, pa naj gnoji samo s steljo in kmalu bo videl žalosten uspeh. Gnoj je živalsko blato in scalnica, in stelja ima pravzaprav nalogo dati živini mehko in gorko ležišče ter je obenem sredstvo, da popije gnojnico in dela rahel gnoj, da se na gnojišču dobro godi in zboljšuje kakovost zemlje, t. j., da težko zemljo bolj rahlja. Kdor misli,

Podoba 84.

da ne izhaja brez velikih množin stelje, naj jo v božjem imenu meša med gnoj, a zaradi tega naj ne pusti živine s predolgimi in s preširokimi stajami onesnaževati. Sicer pa, kateri kmetovalec pri nas ima danes dovolj denarja in časa napravljati nepotrebne velike množine stelje!

Naredite hleve z nizkimi jaslami in z majhnimi stajami, pa boste vzrejali živino z ravnimi hrbtmi, živina ostane snažna, zato bo trud za snaženje malenkosten in pridelovali boste tudi snažno in zdravo mleko. Največje govedo naj nima na širokost čez 1 m prostora, na dolgost pa ne čez 2 m, privezано bodi nakratko, in potem bo odkladalo blato in scalnico vedno na prostor za seboj, kamor se ne more vleči in zato ne poblatiti.

Tudi tisti majhni jarčki za gnojnico zadaj za stajami, kakor jih tako radi delajo naši živinorejci, oziroma stavbinski mojstri, ne veljajo veliko. Narediti je pošten jarek, vsaj 20 cm globok in 30 cm širok; v takem jarku se potem resnično zbirata blato in gnojnica. Ker je jarek dovolj globok tudi goved ne stopa čezenj in pazljivo stoji, vedno le na svoji staji. Ugovor, da je tak jarek za goved nevaren, je ničev, saj imajo take jarke v vseh naprednih deželah in nikdar se ne pripeti kaka nesreča.

Goved pa tudi ni tako neumna, kakor se pri nas misli, in kadar gre iz hleva zna prav varno stopiti čez tako globok in širok jarek. Šele mi v naših hlevih naredimo goved bebasto; če ji pa damo prostost, pa vidimo da goved ni tako neumna, kakor mi mislimo. Le pojdite gledat goved na planine, kako skače in pleza gorindol čez strmine in skalovje, in vendar se živina tamkaj najbolje počuti in ob pičli krmi daje več mleka, kakor v hlevskih ječah v dolini pri obilni krmi.

Za zgled praktičnega in zdravstveno pravilno urejenega hleva naj služi holandski hlev, kakor ga kaže podoba 85. Staje v teh hlevih so le 160 do 170 cm dolge, dasi imajo Holandci splošno večjo živino kakor mi. Dno jaslji je v tisti višini kakor staja sama, in če se krava vleže, lahko drži vrat in glavo nad jasljimi, zato se izhaja s tako kratkimi stajami. Ne rečem, da je pri nas prišel že čas za tako urejene hleve, a prišel bo gotovo; danes pa že notranjo uredbo holandskih hlevov lahko s primernimi izpremembami priredimo za naše razmere. Privezovanju repov na motvoz k stropu, kakor se vidi na podobi 85., se seveda naši kmetovalci še posmehujejo, a tudi to jim še preide in še sami bodo tako svoji živini v hlevu repe privezovali. Privezan rep krave ne ovira braniti se muh, a če se vleže,

V vinu se nahajajo razne snovi (n. pr. pektin ali rastlinska guma, barvila, česlovina, beljakovine itd.), ki se rade izpreminjajo, kadar pridejo z zrakom v dotiko.

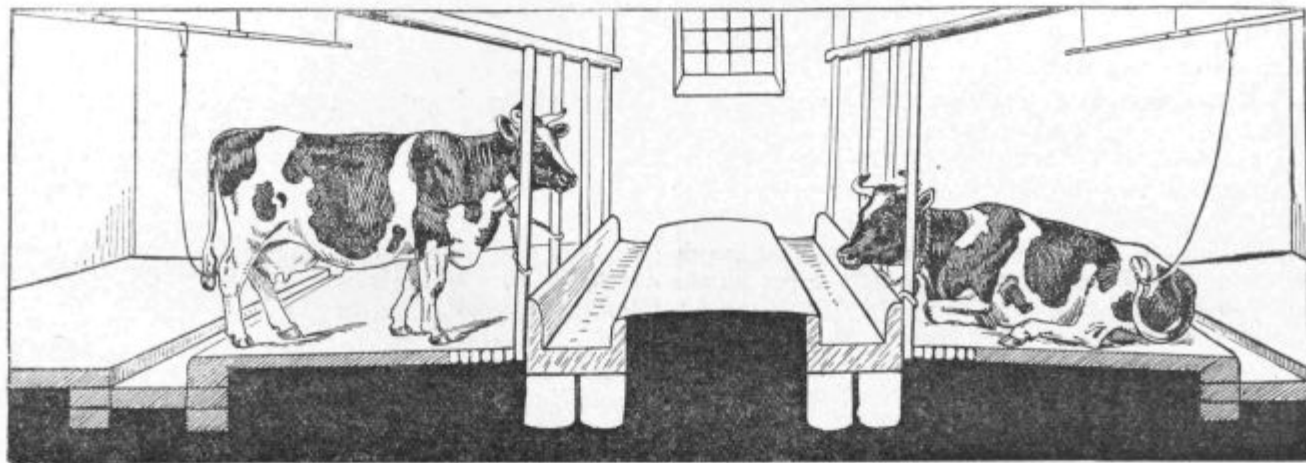
Tako n. pr. vidimo, da se vsako mlado vino po pretakanju nekoliko skali, ker so vsled pri pretakanju zaužitega kisika nekatere snovi v njem postale neraztopne in so se iz vina izločile.

Te izločene snovi se pa v zdravem vinu kmalu oborijo, padejo na dno, in vino se še bolj sčisti, kakor je bilo poprej.

Nekaj drugega pa je, če se v vinu nahajajo glivice ali pa kvasila (fermenti), ki povzročajo, da se te snovi razkrojijo.

Tako je na pr. znano kvasilo (ferment) oksidaza, ki zelo pohlepno jemlje kisik iz zraka in z njegovo pomočjo razkrajajo različne snovi v vinu ter jih izpreminja v sprsteninske snovi, ki vino kalijo in mu dajejo neprijeten okus.

V hujših slučajih napadajo razne glivice in bakterije tudi beljakovine in česlovine v vinu, jih razkrajajo, in če se močno zareda, lahko povzročijo bolezen, ki jo imenujemo zavrelko, ki se pa od navadnega rjavenja vina razločuje po tem, da se pri njej razvijajo

Podoba 85.

rep ne leži na tleh v blatu, kjer bi se umazal, in potem se živina kadar z repom okoli otepa, ne more umazati.

Gustav Pirc.

Zakaj vino rjavi in se gosti (nateguje), kaj je temu vzrok, kako se zabrani, oziroma odpomore.

Pogostoma se dogaja, da so vina, posebno taka, ki so bila pridelana v mokrem, deževnem vremenu, nestanovitna.

Vino se ne samo nerado čisti, ampak, kakor hitro pride z zrakom v dotiko, zlasti pa če stoji dlje časa v odprtem kozarcu, nategne, to se pravi, da izpremeni barvo, se močno skali, zgosti, tako da je bolj godlji kakor vinu podobno in poleg tega dobi še čuden, neprijeten okus. Pri tem se iz njega navadno izloča rdečkastorjav prašek, ki se poleže na dno kozarca.

V mnogih slučajih se v 2—3 dneh prikažejo na površini zrjavelega vina vijoličasti, mastni madeži, ki jih tvorijo skupine raznih škodljivih, v takem bolnem vinu nahajajočih se bakterij. Vzrok tej prikazni je naslednji.

tudi plini, tako da vino šumi, česar pri navadnem rjavenju ni.

Vse te škodljive glivice in kvasila se nahajajo zlasti v gnilem grozdju in pridejo po njem v mošt in pozneje v vino, to pa tembolj, čim dlje časa je bil mošt z gnilim tropom v dotiki.

Ker se pa obenem ravno v pecljih in lupinah grozdja nahajajo v večji množini one snovi, ki nanje glivice in kvasila najbolj vplivajo, vidimo, da so rjavenju izpostavljena najbolj taka vina, ki so na tropinah kipela in ki pri njih gnili deli grozdja niso bili skrbno odbrani.

Da se torej tej nepriliki izognemo, moramo zelo previdno in snažno postopati že v trgatvi, posebno če se vrši v mokrem vremenu in če grozdje gnije.

Predvsem je treba zdravo grozdje skrbno ločiti od bolnega ali gnilega in gnile jagode iz sicer zdravega grozdja snažno odbirati.

Nato je zdravo grozdje zmleti in kmalu iztisniti, ne da bi kipelo na tropinah. Kjer to ni mogoče, n. pr. pri črnini, ter je treba, da mošt nekaj časa kipi na tropinah, tam naj se pri odbiranju gnilega grozdja še bolj natančno postopa in naj se vselej prej peclja ali reblja, to je peclje iz tropa izloči.

Gnilo grozdje se mora na vsak način takoj iztisniti, mošt v dobro zažveplan sod pretočiti in tam 1—2 dni na miru pustiti.

Nato se čisti mošt pretoči v snažno posodo, da se loči od gošče, ki se je bila med tem na dno polegla. Pri tem se mošt nekoliko prezrači ter se pomeša z nekaj škafi burno kipečega mošta iz zdravega grozdja, ali pa se mu dodene s čistimi drožami kipečega mošta.

Po preteklem burnem kipenju se sod z vinom do vrha zalije in s kipelno veho zamaši. Ko se je bilo mlado vino nekoliko učistilo, torej čez kakih 10 do 14 dni, se pretoči v snažno, dobro zažveplano posodo (en azbestni žvepleni trak na 3—4 *hl* vina) ter se zopet do vrha zalije. Pri tem pretakanju se tudi pazi, da ne pride vino preveč z zrakom v dotiko, da nima prilike nategniti.

Po preteku kakih 14 dni poskusimo, ali je vino stanovitno ali ne. V to svrhu vzamemo iz vsakega soda kozarec vina ter ga pustimo, da 2 do 3 dni stoji na dotičnem sodu.

V mokrih letih se priporoča napraviti to poskušnjo ne samo pri vinu iz gnilega, ampak tudi pri vinu iz boljšega, odbranega grozdja že pred prvim pretakanjem.

Če vino ostane iste barve, ali pa da se še bolj sčisti, je zdravo in se ni treba bati nepravilnosti.

Če pa barvo izpremeni, močno zrjavi, se zgosti in okus izpremeni, potem je bolno in je treba z njim na naslednji način postopati.

Kakor rečeno, so tej izpremembi vina vzrok glivice in kvasila. Da jih pa uničimo in iz vina odstranimo, imamo v kletarstvu tri pripomočke, in sicer pasteriziranje, žveplanje in čiščenje ali precejanje.

1. Pasteriziranje (od francoskega nčenjaka Pasteurja) obstoji v tem, da se vino v zaprtih ceveh segreje na 60 do 70°C in se istim potom zopet ohladi na prejšnjo toplino.

Stem se uničijo v njem glivice in kvasila, in beljakovine se strdijo.

Vino po pasteriziranju postane bolj motno in ga je treba čez nekaj dni precediti in sčistiti.

Pasteriziranje je torej najbolj zanesljivo proti vinskim boleznim in mnogim napakam.

Ker je pa v ta namen treba posebne priprave, ni za vsakega lahko zvršljivo.

2. Žveplanje. Če v zraku zažgemo žveplo, se razvija dim, ki ima močan duh in nas sili h kašlju? Ta dim je žveplena sokislina, ki glivice in kvasila in druge organizme uničuje. Zaraditega je žveplanje jako izdaten pripomoček v kletarstvu proti raznim boleznim in napakam vina in je neobhodno potrebno ter zmerno rabljeno zdravju popolnoma neškodljivo.

Žvepleno sokislino spravimo v vino na ta način, da v sodu zažgemo nekaj žvepla in potem vanj pretočimo za žveplanje namenjeno vino ter gledamo na to, da se vino z žvepleno sokislino, ki se nahaja v zažveplanem sodu, napoji, kar se bo posebno izdatno zvršilo, če vino teče v tankih curkih (skoz poseben nastavek) v sod in se voha zakrije s kako cunjjo, ali pa, da celo do polovice napolnjen in zažveplan sod semtertja valjamo in ga potem še enkrat zažveplamo in napolnimo. V navadnih slučajih zadostuje prvo postopanje.

Žveplo za žveplanje naj se jemlje čisto, arzenika prosto, brez vseh primesi. Dobiva se v večjih prodajalnah, na popirnatih travkih. Tak trak zadostuje za sod, ki drži 6 do 8 *hl*. Še boljši so azbestni žvepleni travki (ki se dobivajo pri tvrčki: A. Christanell, Bozen). En tak trak zadostuje za 3—4 *hl* vina.

Namesto žvepla se lahko rabi tudi dvojno žvepleno-sokislino (natrijev bisulfit), t. j. namreč prenasočena spojina sodika z žvepleno sokislino, slično kakor v sodi, ki jo jemljemo za zdravilo, z ogljikovo kislino.

To sredstvo se dobiva v podobi belega, močno po žvepleni sokislini dišečega prahu pri drogistih (ali v kemični tvornici Viktorja Alderja, Dunaj X./1, Humboldtgassee 42).

Ker iz njega žveplena sokislina na zraku hitro izhlapeva, ga je treba hraniti v stekleni dobro zamašeni posodi.

Za vsak hektoliter vina se vzame 5 *g* tega sredstva (več ni po novi vinski postavi dovoljeno vzeti!). Raztopi se v kozarcu vode, se vlije v vino, v sodu dobro premeša ter zamaši.

Ker je vinska kislina močnejša kakor žveplena sokislina, se prva spoji s sodikom, in žveplena sokislina se oprosti ter učinkuje enako, kakor žvepleni dim. To sredstvo torej nadomestuje žveplanje. Njega prednost pa je, da zaradi žveplanja ni treba vina pretakati, in to je pri vinih, ki pri pretakanju vsled dotike z zrakom rjave, velike vrednosti.

Tudi se množina žveplene sokislina, ki jo vino potrebuje, tem potom vinu bolj natanko odmeri, kakor z navadnim žveplanjem.

Vino, ki ga na ta način zdravimo, seveda ne sme več na drožah ležati, ker bi se te zopet z vinom zmešale. Zato se pa to sredstvo rabi le pri že pretočenih vinih, ki vključ žveplanju nategujejo, ali pa pri vinih, ki so že vsled pri pretakanju zaužitega zračnega kisika zarjavela.

3. Čiščenje ali precejanje ima namen, s pasteriziranjem ali žveplanjem umorjene glivice ter kaliz iz vina odstraniti, kakor tudi odvzeti mu previsoko (preveč temno) barvo in neprijeten okus. Zato se tudi jemljejo za čiščenje rjavih vin bolj močna čistila, zlasti želatina, mleko in pa sirnina ali kazein.

Za čiščenje že zarjavelih vin se priporočata posebno zadnji dve čistili (mleko in sirnina), ker tako rjavo vino močno obvarujeta in vzameta vinu tudi tuj okus.

Kako se vino s temi čistili čisti, je obširno opisano v 21. in 22. številki „Kmetovalca“ iz l. 1909. Vendar hočem tudi tukaj način čiščenja s temi sredstvi nekoliko omeniti.

Ko se je bilo vino na ravnokar popisani način zažveplalo, se pusti najmanj kakih 8 dni na miru, in potem se mu doda na vsak *hl* 6—8 *g* čreslovine ali tanina, ki se dobiva v večjih prodajalnah, pri drogistih ali v lekarnah.

Čreslovina se raztopi v kozarčku vinskega žganja ali pa finega špirta ter se vlije v vino in tam z njim dobro pomeša.

Vino, ki je kipelo več dni na tropu, ima zadosti čreslovine v sebi in mu je ni treba dodajati.

Kake 3—4 dni pozneje se vino čisti z želatino na naslednji način. Na vsakih 100 *l* vina se vzame 8 do 12 *g* želatine (navadno 10 *g* = 1 deko).

Stehtana želatina se 24 ur namaka v mrzli vodi, ki se potem odlije in nadomesti z majhno množino gorke vode, in se toliko časa meša, da se želatina popolnoma raztopi.

Potem se v škafu s pomočjo snažne, ostrgane brezove metlice napravi gosta pena (sneg), in tej se med vednim mešanjem in pretepavanjem doliva za čiščenje namenjeno vino.

Ko se je bilo čistilo temeljito prelilo in preteplo, se vlije v sod, kjer se z ostalim vinom dobro premeša; sod se do vrha napolni in zabije.

Prvi čas po čiščenju se s kladiyom nekoliko tolče na doge, da se jih čistilo ne prime. Čez kakih 14 dni se bo čistilo usedlo na dno in z njim ves drug kaliž.

Potem je čiščeno vino pretočiti v snažen, poprej nekoliko zažveplan sod. Če je vino šibko, se mu pri tem lahko doda na vsak *hl* 1—2 *l* finega špirta.

Kdor hoče z mlekom čistiti, mora gledati na to, da vzame popolnoma sveže in dobro posneto mleko, ki je posneto s posnemalnikom. Na 1 *hl* se vzame navadno 0.2 ($\frac{2}{10}$) do 1.5 ($1\frac{1}{2}$) *l* mleka. Koliko je treba vzeti, pokaže poskušnja v malem, ki jo je treba prej napraviti. Čiščenje se zvrši na enak način kakor pri želatini.

Kemijsko čista sirnina se dobiva v trgovini v obliki čistega, lahkega belega prahu brez duha in okusa. V čisti, mrzli vodi se raztopi polagoma v kalno, mlečnato tekočino. Na 1 *hl* vina se vzame navadno 10 do 40 *g* sirnine, kar se enako kakor pri mleku določi s poskušnjo v malem.

Odehtan prah se raztopi v 10 kratni (po teži, 1 *kg* = 1 *l* vode) množini vode in se nato rabi enako kakor želatina. Sirnina učinkuje enako kakor mleko, torej zlasti močno odbarvuje bolna vina.

Pri čiščenju z mlekom ali pa s sirnino ni treba vinu čreslovine dodajati, ker učinkujejo na strjenje sirnine tudi kisline v vinu. Zato pa tudi ti dve čistili vino prav rado sprejme.

Če je bolno vino zelo gosto, potem se rabi za čiščenje poleg že omenjenih čistil tudi lahko španska prst (200 do 300 *g* na 100 *l* vina), ki se z vinom v škafo zmeša, v sod zlije in potem še tam premeša ter se ravnotako postopa, kakor je bilo pri želatini opisano.

Če enkratno čiščenje ne zadostuje, je treba vino čez 8 do 14 dni po pretakanju še enkrat čistiti.

Bolj zanesljivo kakor čiščenje je v tem oziru precejanje vina, ki naj se vrši, če le mogoče, tako, da ne pride pri njem vino z zrakom v dotiko ter da teče vino v zažveplan sod.

S precejanjem se doseže v nekaj urah popolnoma čisto vino in se mu odvzame tudi velika množina škodljivih glivic.

Za to, pri nas še malo znano postopanje je treba posebne priprave (cedila), ki jih je dandanes že veliko.

Najboljša cedila so azbestna cedila. (Glej spis v 23. številki „Kmetovalca“ iz l. 1909.)

Ker se s precejanjem vinu ne vzame barva, se pretemna vina pred precejanjem lahko poprej odbarvajo z ogljenim prahom, ki se v to svrhu dobiva v kakem zavodu s kletarskimi potrebščinami (n. pr. pri A. Christianellu v Bolcanu, Bozen, Tirol).

Zaradi velike važnosti opisane bolezni vina zlasti v letošnjem letu (1909—10) naj nakratko ponovim najvažnejša v tem sestavku izrečena načela.

1.) Kadar je jeseni mokro vreme in kadar grozdje gnije, vina rada rjave (nategujejo).

2.) Prepreči se rjavenje vina stem, da se ob trgatvi gnilo grozdje skrbno odbira in takoj iztisne. Mošt se napolni v močno zažveplan sod, čez 1 ali 2 dni se pretoči in prezrači ter se mu dodene čisto kipečega mošta (glej spis v 17. številki „Kmetovalca“ iz l. 1906. Kako se iz gnilega grozdja napravi dobro in stanovitno vino.*)

3.) Tudi navidez zdravo grozdje naj v hudo mokri jeseni nič ne kipi na tropu ali vsaj ne dolgo.

4.) Po burnem kipenju naj se sod, kjer vino kipi, do vrha zalije z vinom iz drugih sodov.

5.) Vino naj se v takih letih zgodaj pretaka, in sicer vino iz gnilega grozdja že meseca novembra, vino iz zdravega grozdja pa vsaj pred Božičem.

6.) Pred pretakanjem se vino preskusi, ali nateguje, stem, da se pusti, da vsaj 2 dni stoji v odprtem kozarcu.

7.) Če vino pri tej poskušnji v kozarcu nategne (zarjavi), se pretoči v dobro zažveplan sod in se pri pretakanju pazi, da ne pride preveč z zrakom v dotiko.

8.) Kakih 8—10 dni pozneje se ponovi poskušnja z vinom v kozarcu. Če vino še rjavi ali če je sploh že po pretakanju vino v sodu zrjavelo, se mu na vsakih 100 *l* dodene 5 *g* natrijevega bisulfitu.

9.) Osem do deset dni pozneje se vino čisti ali pa precedi.

Čisti se pa, če ni hudo rjavo in ni slabega okusa, z želatino z dodatkom tanina; če je pa že močno rjave barve in vrhutega še slabega okusa, z mlekom, ali — kar je bolje — s sirnino.

10.) 10 do 14 dni po čiščenju se vino pretoči v nekoliko zažveplan sod.

11.) Kdor ima pasterizirno pripravo, ta naj mlado, bolno vino, namesto da bi ga prvič pretočil, koj pasterizira in ga napolni v zažveplan sod.

14 dni pozneje naj ga, če je bolj temne barve, čisti, sicer pa precedi in, če je treba, poprej z ogljem odbarva.

Bohuslav Skalický,

c. kr. vinarski nadzornik za Kranjsko,
v Rudolfovem.

Prednost Tomasove žlindre v primeri s superfosfatom na apneni barski zemlji.

V tem spisu je pojasnjena prednost Tomasove žlindre za barje in obenem važnost močnega gnojenja s fosforovo kislino na barskih zemljah.

Dobro znani švedski veččak za obdelovanje barske zemlje pl. Feilitzen-Jönköping kaže v svojih spisih (Mitteilungen für Moorkultur 1909, No. 20 u. 21) na dejstvo, da je včasih učinek superfosfata na barju v prvem letu enak učinku Tomasove žlindre, ali je pa še celo večji. To dejstvo se pa mora pravilno presojati, kajti vzeti se mora v poštev tudi učinek gnojenja v poznejših letih.

Štiriletni natančni poskusi omenjenega veččaka so namreč nedvomno dognali, da Tomasova žlindra z ozirom na njen daljši učinek odločno prekaša superfosfat.

Feilitzen je prišel s svojimi poskusi do naslednjih važnih zaključkov:

„Iz poskusov sledi, da je fosforova kislina za barsko zemljo zelo potrebna in da se z gnojenjem s fosforovo kislino pridelek že v prvem letu potroji. Čim več se je dalo zemlji fosforove kisline, tem več se je pridelalo, in pri dveh sporednih poskusih so dobili z največjimi množinami fosforove kisline tudi največ pridelkov. Učinek gnojenja se je še čez tri leta prav močno poznal. Če primerjamo učinek Tomasove žlindre in superfosfata, potem se vidi v narejenih poskusih v prvem letu nekoliko boljši učinek superfosfata kakor Tomasove žlindre, pa že v drugem letu je bilo razmerje narobe, in v tretjem in četrtem letu je Tomasova žlindra zelo prekašala superfosfat. . . . Poznejši učinek fosforove kisline v Tomasovi žlindri je bil torej v naslednjih treh letih izdatno večji od učinka fosforove kisline v superfosfatu.“

Gnojitev, razdeljena po učinku na štiri leta, vsekako kaže prednost Tomasove žlindre.

*) Ta in drugi tu omenjeni spisi so izšli v ponatisih kot »Gospodarska navodila« in se dobivajo pri kmetijski družbi po 13 h s poštnino vred.

Tomasova žlindra se je torej pri teh štiri letnih poskusih na apnenih barskih tleh za boljše izkazala kakor superfosfat, in iz tega jasno sledi, kako važno je pri poskusih z gnojili tudi presoјati učinek gnojil v poznejših letih, preden se izreče končna sodba o kakem gnojilu.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 398. Imam dveletno žrebe, ki mu na vratu in na prsih spomladi in jeseni dlaka izpada, potem pa zopet zraste. Pri nas mislijo, da to prihaja od mušjega pika, in pravijo: tak konj je muhav. Kaj je pravzaprav temu vzrok in kako bi se dalo odpomoči? (V. H. v S.)

Odgovor: To, kar pri nas imenujejo muhavost konj, je kožna bolezen, ki nima z muhami nikakega stika. Ker bolezen nastopa le v gorkem letnem času in ljudje ne vedo drugega vzroka, pa dolže muhe, oziroma mušje pike. Narava boleznī še ni doznana, gotovo je pa kožna bolezen, ki se le poleti kaže in le nekatere konje napada. Konji z nežno kožo so boleznī bolj podvrženi kakor drugi, in ker je taka koža podedljiva, zato lahko govorimo o podedljivosti te boleznī. Nam je znan slučaj, da je neki cesarski žrebec na Kranjskem zaplodil zarod, ki je bil večinoma tej boleznī podvržen. Muhave konje je treba na bolnih mestih kože z milnico umivati in jih mazati z 2% lizolovo ali 4% kreolinovo gorko vodo. Zelo krhko kožo je treba mazati z zmesjo iz 1 dela jodoforna in 10 delov vazeline. Najbolje pa je, če se obrnete do kakega diplomiranega živinozdravnika za svet in za navodilo, kako je muhavega konja treba zdraviti.

Vprašanje 399. Kdaj je najbolje pepel potresati po travnikih, jeseni ali spomladi? (V. H. v L.)

Odgovor: Najvažnejša redilna snov v pepelu je kalij, ki ga je v njem 6—9%, in poleg njega je v pepelu tudi okoli 1% fosforove kisline. Redilne snovi so v pepelu lahko raztopne, in če se pepel jeseni potresa, se je vsekako bati, da jih gre veliko v spodnje plasti, kjer se poizgube, zato je pepel najbolje le spomladi potresati.

Vprašanje 400. Koliko ovsa žrebe neobhodno potrebuje v prvem letu? (I. M. v V.)

Odgovor: Če mislite, da se da na to vprašanje kar preprosto in kratko odgrvoriti, se zelo motite. Za odgovor je odločilna pasma in teža žrebeta, krmila in njih kakovost, ki se pokladajo poleg ovs, itd. Prve tri tedne naj žrebe dobiva izključno samo materno mleko. Po preteku tega časa se lahko prične pokladati strt oves in nekaj tednov pozneje žrebe more že do 2½ l ovs na dan pojesti. Odločilno je seveda, koliko časa se žrebe doji; ob navadnih razmerah zadostuje, če žrebe pri kobilii pet mesecev sesa. Ko je pa žrebe popolnoma odstavljeno, pa mora dobivati na dan po kaka 2 kg ovs, poleg druge primerne krme, ki je seveda od nje zavisno, če je treba več ali manj ovs pokladati.

Vprašanje 401. Kako je ravnati s kopiti mladih konj, ali jih je sploh treba kaj porezovati, zlasti strelo, ki redi vse kopito? (I. M. v V.)

Odgovor: Najboljša oskrba kopit mladih konj obstoji v tem, da se ne podkuje, dokler je le mogoče. Stem pa še ni vse narejeno, temveč je poleg tega konjem treba omogočiti, da se dovolj pregibljejo na suhih tleh, da se prepotrebni kopitni mehanizem vzdrži v svojem teku in da se kopita enakomerno rabijo. Na mehkih in mokrih tleh se lahko izcimijo slaba in malovredna nizka in ploščnata kopita. Če se kopita tako oskrbujeje, potem je redkokdaj treba s porezovanjem vmes posegati, in če je to vendarle potrebno, naj to stori zanesljiv in več kovač. Žal, da imajo žrebeta malih kmečkih živinorejcev navadno premalo prilike, da bi si kopita dovolj obrabila. V takih razmerah mora nož tisto nadomestiti,

kar bi drugače narava sama morala narediti, in več kovač mora vsak mesec kopita pregledati ter dati njihovi rasti pravo smer. Pri porezovanju kopit se je pa treba strogo držati načela, da se ne slabe podplati, strela in pete, dasi je Vaše mnenje napačno, da strela redi vse kopito. Vsi deli kopita se rede in rasejo iz plasti, ki pod njimi leže, in ima tako strela svoje prehranjevalne organe kskor kopitna stena. O vsem tem podrobno pisati je brezpomembno, kajti izučen in dober podkovski kovač že sam ve, kaj sme storiti in kaj mora opustiti.

Vprašanje 402. Ali je umestno žrebetom v prvem letu grivo in rep striči? (I. M. v V.)

Odgovor: Čim več pride žrebe na prosto in čim več se tamkaj giblje, tembolj samo, oziroma narava skrbi, da je delovanje kože pravilno in stem v zvezi snaga in dobra rast dlake, torej tudi grive in žime na repu. Grive in žime torej ni treba striči, pač je pa treba skrbeti za snago. Mlada žrebeta so občutljiva, zato ni takoj pričeti s štrigljem in s česalnikom, ker v pričetku zadostuje bolj ali manj mehka čunja. Ščasoma se seveda pričneta rabiti štrigelj in česalnik. Pri snaženju je pa treba ravnati z največjo pozornostjo in potrpežljivostjo, kajti nobena reč ne more mladega konja tako pokvariti in mu privzgojiti slabe in nevarne razvade, kakor ravno sirovo ravnanje pri snaženju.

Vprašanje 403. Moja krava, ki se je sedaj drugič oteletila, je imela v sebi polno gob, ki smo jih le s težavo iztrebili; vendar jih je bržkone še nekaj notri ostalo, kar iz tega sklepam, da gre kakih 14 dni nekaj smrdljiv žlem od nje. Krava je drugače zdrava, rada je, dobro prebavlja in tudi tele je zdravo. Vprašam, če imajo gobe v telčniku kake slabe posledice in ali bo ta krava, ki je izvrstna molznica, še za pleme? (F. M. v Z.)

Odgovor: To, kar Vi imenujete gobe v telčniku in kar ima večina naših živinorejcev, ki kdaj segajo v telčnik, tudi za gobe, torej za nekaj bolnega, je popolnoma naravna reč. Goveji telčnik je znotraj že od narave poraščen z nizkimi tvorbami, ki se drže mehurja, kjer je telesni sad, t. j. tele. Te telčnikove tvorbe posredujejo prehranitev teleta, dokler je v maternem telesu, in čim dlje je krava breja, tem bolj se večajo, in so največje ob porodu. To, kar imate Vi za gobe, je potrebno in naravno. Ni je večje neumnosti, kakor te gobe hoteti odstraniti, oziroma odpraskati, kajti po otelevitvi se sameodsebe skrčijo in se zmanjšajo na velikost, ki je običajna v nenosečem telčniku. Z odstranjevanjem takih gob ste bržkone telčnik znotraj ranili in se sedaj gnoji, zato se izceja iz krave smrdeč žlem. Bolan telčnik je treba izpirati, kakor čitate v s podobami pojasnjem popisu v knjigi „Soseđa Razumnika govedoreja“, ki jo dobite pri naši družbi za 1 K. Najbolje je poklicati živinozdravnika, ki Vas pouči, kako in s čim je telčnik treba izpirati. Vaša krava bo ob umnem ravnanju gotovo popolnoma ozdravela in bo dobra za pleme kakor prej.

Vprašanje 404. Kakšno redilno vrednost ima želod za prasiče, in ali bi ga smel tudi pokladati govedi zmlatega in pomešanega z otrobi? Pri nas nekateri pokladajo kar cel želod živini. (K. K. v Z.)

Odgovor: Želod je izdatno manj redilen kakor otrobi, zlasti ima, celo dobro posušen, v sebi veliko manj beljakovin, ki so v prvi vrsti merodajne za presojo kakega krmila. Vrhutega ima želod v sebi snovi, ki niso zdravju prikladne, dasi prasičem najmanj škodujejo. Če je želod poceni, ga je vsekako priporočati za pitanje prasičev tudi v hlevu, ker želod dela trd, okusen in trpežen špeh. Seveda je poleg želoda pokladati krmila, ki nimajo v sebi premalo beljakovin. Zdravju prasičev ne škoduje, če se prasičem, ki se pitajo, dá na dan ½—1 kg želoda in se polagoma navadijo na to krmilo. Bretim svinjam ni priporočeno želod pokladati. To

vse pa velja le za naše bolj ali manj požlahtnjene prasiče, ki se krmijo v svinjakih, dočim nežlahtni hrvaški, bosenski in ogrski prasiči, ki so vajeni na želodovo pašo, brez škode prenašajo veliko večjo množino želoda. Dobra stran želoda je njegova znatna prebavnost, a ima v sebi veliko hrastove čreslovine in neke grenke snovi, ki se kvercicit imenuje. Svež želod ima v sebi največ teh snovi, ki povzročajo hude bolezni v prebavilih in celo v možganih. Vsled slabih skušenj se spleh ne priporoča govedu želoda pokladati; če pa že ne gre drugače, pa le v majhnih množinah, in sicer oluščena in posušenega, ali najbolje v krušni peči praženega. Pričeti je z majhnimi množinami, in kakor hitro se zapazi škodljivost, je takoj prenehati. Največja množina za odraslo govedo je 1—2 kg na dan. Brejim živalim pa želoda odločno ni pokladati.

Kmetijske novice.

Znižana voznina za krmo na železnicah. Železniško ministrstvo je naznanilo kmetijskemu ministrstvu, da namerava znižanje voznine za krmila in za steljo, ki je bila vsled pomanjkanja krme dovoljena do konca tega leta, podaljšati do pomladi leta 1910. Tozadevne določbe bo ministrstvo pravočasno objavilo

Družbene vesti.

* Vsakega p. n. dosedanjega gosp. uda, oziroma naročnika, prosimo, da naj nam ostane svest tudi v novem letu ter naj nam vsak pridobi vsaj po enega novega uda. To gotovo ni težko v očigled mali letnini 4 kron. Te prošnje pa ne stavimo zaradi dobičkarje, saj vsah ud dobro ve, da družba nima od udov nič, kajti 2 kroni hodita na list, ki družbo več stane, drugo polovico letnine pa dobe podružnice. Z ozirom na ugled je pa važno, da je družba močna. Glede na vsebino lista pa obetamo, da jo bomo, kakor doslej vsako leto, tudi v prihodnjem letu izboljšali, bodisi glede količinski kakor glede kakovosti. Že letos smo list toliko povečali, da je prišlo na vsako številko po dve strani več beriva.

* Današnja številka je zadnja v tem letu, prihodnja izide 15. januarja leta 1910. Še enkrat prosimo vse tiste, ki ostanejo še dalje družbeni udje, oziroma naročniki „Kmetovalca“, ki pa niso še plačali letnine, oziroma naročnine, naj jo izvolijo precej plačati. Prvo številko prihodnjega letnika pošljemo brez izjeme vsem dosedanjim prejemnikom, zato pa prosimo, naj je nihče ne vrne, čeprav prestane biti ud ali naročnik, ker drugo številko pošljemo brez izjeme samo tistim, ki do tistega časa plačajo letnino, oziroma naročnino.

* Častita načelnštva podružnic in gg. družbene ude, ki so za naročene gospodarske potrebščine v l. 1909. še na dolgu, nujno prosimo, naj zastanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, in mora tudi račune za l. 1909. takoj zaključiti. Bodí to zadnji opomin!

* Poziv podružnicam e. kr. kmetijske družbe kranjske. Sedaj, ko so opravljene vse poljščine, se je kmetško delo skričilo in kmetovalci imajo zopet priliko shajati se ter delovati za organizacijo svojega stanu. Sedaj je čas tudi za podružnice, da sklicujejo shode, se dogovarjajo o bodočem delovanju ter delajo v to svrhu primerne sklepe. Nujno pozivamo podružnice, naj dobro porabijo zimski čas ter naj pridno delajo v prid kmetijstvu. Načelnštva po-

družnic ali njih druge sposobne činitelje pa lepo prosimo, naj nam redno pošiljajo poročila o delovanju podružnic, da jih priobčimo v družbenem glasilu, njim samim na čast in v spodbudo drugim podružnicam.

* **Odjemalcem Tomasove žindre** javljamo, da ima družba za nadrobno razprodajo nekaj vagonov 18 in 19%, Tomasove žindre v Ljubljani. 100 kg 18 odstotne žindre stane K 7.70, 19% K 8.— v Ljubljani.

Naročnikom na cele vagonne javljamo, da zvršujemo njih naročila iz tržaške zaloge, kjer je le še par vagonov 19 odstotne žindre, ki je vagon (10.000 kg) stane na tržaškem kolodvoru 703 krone.

Pri naročbah v celih vagonih je pri 10.000 kg K 25.— popusta. Seveda mora železniško voznino iz Trsta do zadnje železniške postaje plačati naročnik sam.

Po novi pogodbi nam je dovoljeno, pošiljati žindro tudi v istrsko Primorje, kar so nam tvornice dosedaj zabranjevale.

* **Umetna gnojila** ima e. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žindro. (Cene glej zgoraj).

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 8 K 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih znaten popust. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12 odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6.86 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg. Naročila na cele vagonne se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo te oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 13% kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 80 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornice za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 35 K 100 kg.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Lanene tropine**, fino zmlate, ki imajo 40 do 42 odstotkov maščobe, stanejo 20 K 100 kg in se dobivajo v vrečah po 50 kg.

* **Sezamove tropine**, fino zmlate, svetle, z zajamčeno vsebino 50 odstotkov proteina in maščobe, stanejo 17 K 100 kg in se tudi dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precej podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošni sodbi kmalu nastati. Družba je sezamove tropine kupila v zadostni množini in po ugodni ceni, tako da cene v prihodnjih mesecih še ne bo

treba zvišati; priporočati pa je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe vsaj toliko tropin, kolikor jih bodo čez zimo potrebovali. Večjim odjemalcem, posebno onim na Krasu, lahko pošljemo te tropine primerno ceneje iz tržaške zaloge.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Naredbe glede oddaje družbenega sadnega drevja spomladi 1. 1910.

Gg. ude prosimo, naj svoje naročitve na sadno drevje prilgase pri svojih podružnicah, oni pa, ki niso uvrščeni v podružnice, v družbeni pisarni v Ljubljani ustno ali pismeno. V vsaki pismeni naročitvi je povedati, na katero železniško postajo naj se drevje pošlje.

Oddajalo se bo visoko in pritično drevje. Ker je zaloga posameznih skupin in različnih vrst omejena, si družba pridržuje pravico, da preobilne naročitve skrči in namesto naročenih vrst, ki so že pošle ali jih sploh nima, dá drevesa drugih primernih vrst, če jih bo še imela.

Naročitev na veliko število dreves družba ne bo zvrševala, ker je njena naloga pospeševanje sadjarstva po deželi sploh, in zato skrbi, da se dobre vrste kolikor mogoče razširijo med kmet-skimi posestniki.

Pri naročanju veljajo tele določbe:

1. Podružnica sklene, ali vzame za svoje ude brezplačna drevesca ali ne. Če jih vzame, potem mora poslati vso udnino glavnemu odboru v Ljubljano, če jih pa ne vzame, ji ostane polovica udnine za podružnične namene; le udnino gg. učiteljev mora vso poslati glavnemu odboru.

2. Če podružnica obdrži polovico udnine, morejo njeni udje dobiti po štiri drevesca za znižano ceno 2 kron.

3. Cena za vse drugo drevje je 80 vinarjev za drevesce.

4. Navedene cene veljajo v drevsnični, oziroma na kolo-dvoru, in sicer z zavojem vred.

5. Vsa naročila je treba vsaj

do 15. februarja 1910

sporočiti družbi. Kdor do tega časa ne naroči brezplačnega drevja, potem ne bo imel več pravice do njega.

6. Če bi utegnili kaj drevja ostati čez naročitve družbenih udov, ga morejo dobiti neudje po 1 K 20 h drevesce.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Vačah, ki bo dne 9. prosinca 1910. ob treh popoldne v šoli na Vačah.

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju podružnice.
2. Vpisovanje novih udov.
3. Račun za minulo leto.
4. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica na Vačah,

dne 26. grudna 1909.

Janko Blaganje, načelnik.

V a b i l o

na redni občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske v Komendi, ki bo dne 2. januarja 1910. v dvorani društvenega doma ob treh popoldne.

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju podružnice.
2. Predložitev računa.

3. Pobiranje udnine za l. 1910.

4. Vpisovanje novih udov.

5. Razni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica v Komendi,

dne 17. decembra 1909.

Ivan Štrcin, t. č. načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Boh. Srednji vasi, ki bo dne 6. januarja 1910 ob treh popoldne v šoli.

S P O R E D:

1. Poročilo načelstva.
2. Predložitev računa za l. 1909.
3. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Srednji vasi,

dne 19. decembra 1909.

J. Rihteršič.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Matenji vasi dne 2. januarja 1910 ob treh popoldne v prostorih podružničnega načelnika.

S P O R E D:

1. Pregledovanje računov.
2. Vpisovanje udov in pobiranje letnine za l. 1910.
3. Predavanje o zlaganju zemljišč.
4. Razni nasveti.

Kmetijska podružnica v Matenji vasi,

dne 16. decembra 1909.

Alojzij Durjava.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Kamniku, ki bo v torek, 4. januarja 1910 ob devetih dopoldne v „Kamniškem domu“.

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju podružnice v letu 1909.
2. Poročilo o računih za leto 1909.
3. Slučajnosti.
4. Volitev novega odbora.

Kmetijska podružnica v Kamniku,

dne 21. decembra 1909.

Valentin Benkovič, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Bledu dne 9. januarja 1910 ob pol štirih popoldne v „Blejskem domu“.

S P O R E D:

1. Letni račun za l. 1909.
2. Poročilo o delovanju l. 1909.
3. Predavanje g. ravnatelja G. Pirca o kmetijstvu z ozirom na Bled in okolico.
4. Slučajni nasveti in predlogi.

Če bi o določenem času ne bilo zadostno število udov navzočih, se bo občni zbor vršil pol ure pozneje ob vsaki udeležbi.

K temu občnemu zboru so vabljeni tudi neudje z ozirom na predavanje.

Na Bledu, dne 25. decembra 1909.

Šimen Kežar, načelnik.